

Η Αισθητική της Φωτογραφίας – Η Τονικότητα.

Δαμιανός Μωραΐτης

Η παρουσίαση δημιουργήθηκε για τις ανάγκες των σεμιναρίων της Ομάδας Φωτογραφίας της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λεβαδείας.

Η μηχανή σου «βλέπει» ζωή.

Αν μπορέσεις να την αποτυπώσεις τότε
έκανες Φωτογραφία

Δ. Μ

Η Αξία ή τονική αξία ή τονικότητα.

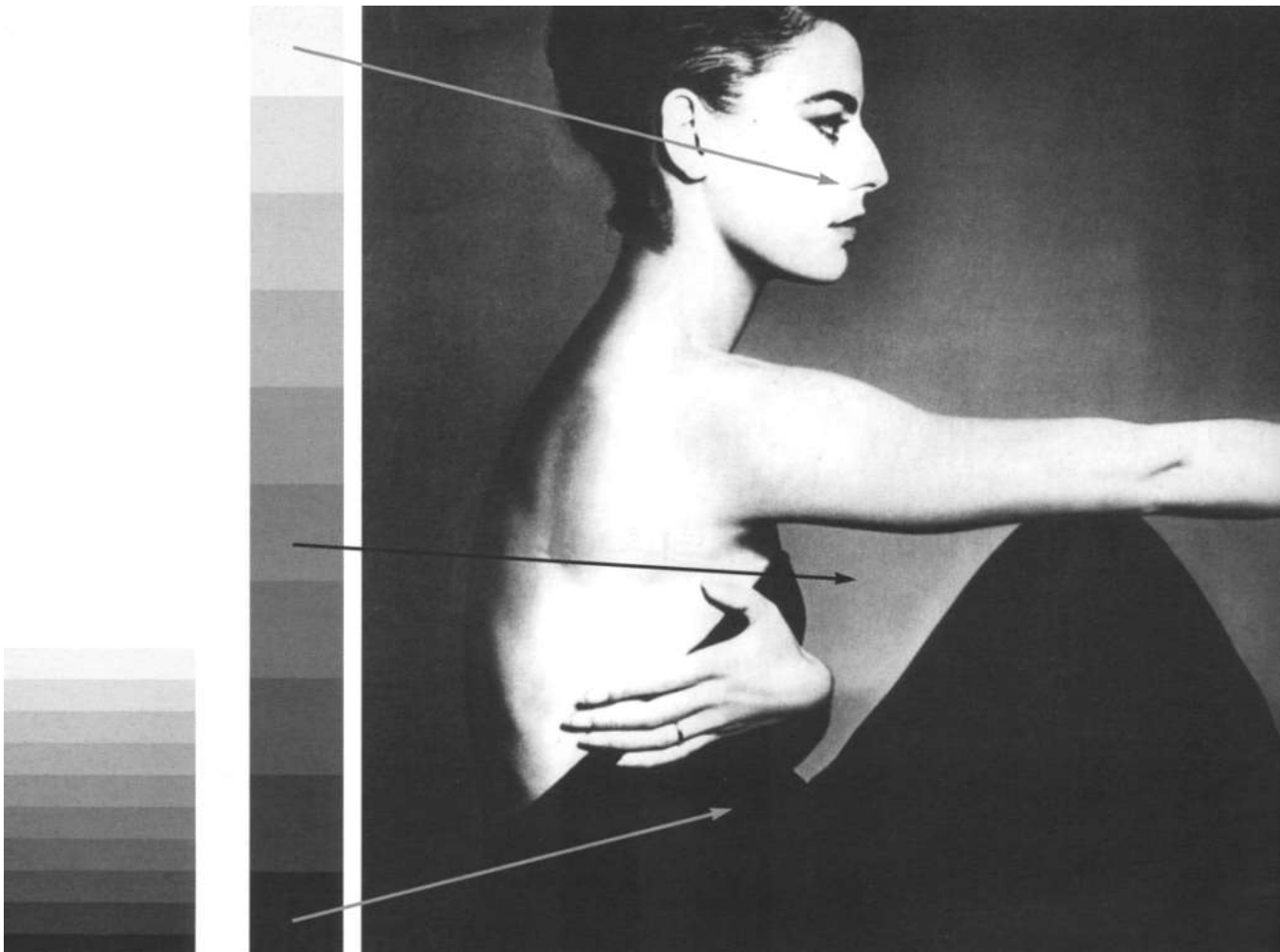
Ο ρόλος και η συναισθηματική επίδραση της αξίας μέσα στη σύνθεση.

Η Αξία ή τονική αξία ή τονικότητα αναφέρεται στο πόσο φωτεινή ή λιγότερο φωτεινή είναι μια περιοχή της φωτογραφίας. Όπως γίνεται φανερό η αξία ή τονική αξία ή τονικότητα δεν έχει να κάνει με το χρώμα, γιατί αφορά το φώς και μόνο.

Η αξία ή τονική αξία ή τονικότητα θα αναφέρεται από εδώ και πέρα, για λόγους οικονομίας, μόνο με τη λέξη αξία. Η αξία λοιπόν είναι ένα σημαντικό στοιχείο της σύνθεσης μιας φωτογραφίας. Για αυτό κάθε φορά που πρόκειται να τραβήξετε μια φωτογραφία θα πρέπει να παρατηρείτε καλά πώς φωτίζεται το θέμα σας.

Επίσης να ξέρεται πως κάθε φορά που μετατρέπετε μια φωτογραφία σε ασπρόμαυρη, τα χρώματα και η φωτοσκίαση της πρωτότυπης εικόνας μεταφράζονται σε αποχρώσεις του γκρι δηλαδή σε αξίες.

Αξία λοιπόν είναι η «φωτεινότητα» ή «σκοτεινότητα» αυτών των αποχρώσεων. Για παράδειγμα, ένα ανοιχτό γκρι είναι φωτισμένο σε αξία (ή έχει «υψηλή» τονική αξία), ενώ ένα σκούρο γκρι λέμε ότι είναι σκιασμένο σε αξία (ή έχει «χαμηλή» τονική αξία).

Όπως βλέπετε υπάρχει μια κλίμακα αξιών που περιέχει δέκα διαβαθμίσεις, από το Λευκό (White, μέγιστη αξία) → σκιερό (shadow) → Μαύρο (Black, ελάχιστη αξία). Στις εκτυπώσεις πιθανόν να υπάρχουν πολύ περισσότερες μικρές παραλλαγές απ' αυτές τις δέκα, αλλά σε γενικές γραμμές η αξία οποιασδήποτε περιοχής εκτύπωσης θα συμπίπτει (πάνω – κάτω) με κάποιο απ' αυτές τις διαβαθμίσεις. Οι ενδιάμεσες αξίες αναφέρονται και ως μεσαίοι τόνοι.

Δύο σημαντικές χρήσεις της αξίας

α) Οι αξίες και κυρίως οι μεταβολές τους μέσα στο κάδρο έχουν πολύ σπουδαία σημασία για τις φωτογραφίες μας. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πχ για να βοηθήσουν να βγει στην επιφάνεια μια διάθεση ή συναίσθημα που ταιριάζει με το αντικείμενο του ενδιαφέροντός μας.

Η χρήση κατάλληλων φωτεινών αξιών μπορεί να δώσει ζωηρή διάθεση στην εικόνα. Αν αντίθετα θέλετε να προκαλέσετε μια πιο βαριά διάθεση, τότε οι πιο σκούρες αξίες θα ήταν πιο κατάλληλες, πχ μια εικόνα που έχει σαν σκοπό να προβάλλει μια διάθεση έντονης απελπισίας θα αποδυναμωνόταν σημαντικά αν σε αυτήν επικρατούσαν ανοιχτοί τόνοι.

β) Η αξία επιτελεί άλλη μια σημαντική δουλειά στη φωτογραφία. Κάνει τα αντικείμενα ορατά ή βοηθά να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον σε αυτά, μέσω της αντίθεσης (κοντράστ).

Αν όλα τα αντικείμενα σε μια φωτογραφία έχουν πάνω – κάτω την ίδια αξία, τότε τίποτε δε θα είναι ευδιάκριτο.

Συμπέρασμα

Η ευαισθητοποίηση απέναντι στην αξία, είναι ένα από τα γνωρίσματα που διακρίνουν τον καλό φωτογράφο. Σκεφτείτε λίγο αυτά που είπαμε περί αξίας και θα σας βοηθήσει να αναπτύξετε μια τέτοια ευαισθησία, έτσι ώστε να μην συμβιβάζετε με την οποιαδήποτε μεσαία απόχρωση του γκρι, με «ισοπεδωμένες» εικόνες για παράδειγμα, αλλά να μπορείτε να οραματίζεστε τι θα μπορούσε να κάνει ένα ανοιχτότερο ή σκουρότερο γκρι για να βελτιώσει την εικόνα σας.

Η συγκινησιακή επίδραση των αξιών

Οι αξίες μας βγάζουν στην επιφάνεια βαθιά ριζωμένους συνειρμούς και συναισθήματα:

- Τα ανοιχτά, λαμπερά πράγματα και μέρη που πιθανόν περιέχονται στο κάδρο, έχουν την τάση να μας βγάζουν αισθήματα ευτυχίας, ελευθερίας, ξενοιασιάς.
- Τα σκοτεινά, πιο σκουρόχρωμα πράγματα θυμίζουν λύπη, κακία και φόβο.
- Συχνά μπορείτε να προκαλέσετε παρόμοιες αντιδράσεις στο θεατή με την συνολική κλίμακα αξιών που χρησιμοποιείτε σε μια φωτογραφία. Αυτή η συνολική κλίμακα αξιών ονομάζεται τόνος.

Μπορείτε να εκφράσετε λαμπερές, αέρινες ή ελαφρές διαθέσεις σε μια εικόνα, φωτογραφίζοντας σε υψηλό τόνο χρησιμοποιώντας τονισμένες περιοχές και ανοιχτότερα μεσαία γκρι στη μεγαλύτερη επιφάνεια της εικόνας. Δουλεύοντας σε χαμηλό τόνο – δίνοντας περισσότερη έμφαση σε σκιές και σκουρότερα μεσαία γκρι – υποδηλώνετε μια αίσθηση δράματος, μυστηρίου, μελαγχολίας, επιβλητικότητας ή βαρύτητας.

Οι περισσότερες απ' τις εικόνες υψηλού τόνου που πιθανόν θα δείτε ή θα φτιάξετε θα είναι κατά πρώτο λόγο φωτεινές σε αξία αλλά θα πρέπει να περιέχουν και κάποιες τονικές περιοχές μαύρου ή σκούρου γκρι. Το αντίθετο ισχύει για τις εικόνες χαμηλού τόνου ενώ θα είναι βασικά σκοτεινές, συνήθως θα εμπεριέχουν και κάποιες μικρές, φωτεινές περιοχές υψηλής τονικότητας.

Φυσικά, πολλές φωτογραφίες δεν είναι ούτε υψηλού ούτε χαμηλού τόνου. Περιέχουν ταυτόχρονα, τονισμένες περιοχές και σκιάσεις, αλλά συνθέτονται κύρια από μεσαίους τόνους.

Πάντα ή σχεδόν πάντα πρέπει να υπάρχει και τονική αντίθεση (κοντράστ), έστω και μικρό γιατί και αυτό βοηθάει να μην είναι α – διάφορη η φωτογραφία σας.

Μερικά σχόλια :

- Το φως και το σκοτάδι έχουν συμβολική σημασία από την αυγή της ζωής του ανθρώπου. Παρατηρήστε πως όλες μα όλες οι θρησκείες και τα αντίστοιχα "ιερά κείμενα" είναι γεμάτα με συμβολισμούς φωτός και σκότους. Οι μεγάλοι ζωγράφοι του μεσαίωνα και της αναγέννησης, όπως πχ ο Ρέμπραντ και ο Καραβάτζιο (Μικελάντζελο Μερίτζι), εμπνεόμενοι και από θρησκευτικές παραδόσεις και αξίες, χρησιμοποίησαν επίσης το κοντράστ φωτός και σκοταδιού για ψυχολογικούς (συμβολικούς) λόγους.

Γενικότερα, οι καλλιτέχνες έχουν χρησιμοποιήσει το σκοτάδι για να υποδηλώσουν το φόβο, το κακό και το άγνωστο. Το φως συνήθως υποδηλώνει ασφάλεια, αρετή, αλήθεια, χαρά.

- Το σκοτεινό, αδιαπέραστο φόντο σπρώχνει πίσω το βλέμμα του θεατή στις φωτισμένες φιγούρες.
- Η αλληλεπίδραση φωτός – σκιάς στα αντικείμενα απασχολεί κάθε φωτογράφο που θέλει να αναπαραστήσει τον κόσμο που βλέπει.
- Τα φωτεινά αντικείμενα δίνουν την εντύπωση ότι είναι πιο κοντά από ό,τι τα σκιερά και έτσι δημιουργείται η αίσθηση του βάθους.
- Η τονική κλίμακα όλων των χρωμάτων δημιουργείται από τις διαβαθμίσεις του φωτός.
- Ο ρόλος του φωτός στη σύνθεση της φωτογραφίας είναι σημαντικός, αφού ανάλογα με τον τρόπο που χρησιμοποιείται μπορεί να δημιουργήσει τονικές αρμονίες ή τονικές αντιθέσεις.
- Στα κτίρια το φως προβάλλει τα μέρη που εξέχουν, ενώ με τις σκιές υπαινίσσεται ο χώρος αφήνοντας την φαντασία μας να συμπληρώσει την «τρίτη» διάσταση.

Δείτε Φωτογραφίες μεγάλων φωτογράφων και προσπαθήστε να «δείτε» όλα αυτά που είπαμε πιο πάνω.

Χαμηλός τόνος.

Ο Philippe Halsman χρησιμοποίησε εδώ κατά πρώτο λόγο σκούρες αξίες για να αναδείξει τη μελαγχολική διάθεση μιας βροχερής ημέρας. Η χαμηλές τονικές αξίες ενισχύει τη στάση εγκατάλειψης και την έκφραση της γυναίκας. Τα μόνα λευκά είναι οι σκόρπιες ψιχάλες και τα ακροδάχτυλα της γυναίκας που ακουμπούν στο τζάμι.

Υψηλός τόνος.

Ο Richard Avedon χρησιμοποιεί σ' αυτήν τη φωτογραφία μόδας το λευκό και απαλούς, φωτεινούς τόνους του γκρι για να δημιουργήσει μια φωτεινή, αέρινη διάθεση η οποία συμβαδίζει με το θέμα. Οι αξίες αναδεικνύουν τις απαλές και φωτεινές ιδιότητες των φορεμάτων. Παρατηρήστε την απουσία έντονου μαύρου στη φωτογραφία, εκτός από τη ζώνη και τη γιρλάντα του καπέλου της αριστερής φιγούρας.

Σκοτάδι με φωτεινό φόντο.

Σ' αυτή τη φωτογραφία ο Irving Perlm μείωσε τα στοιχεία της στα πολύ βασικά – μέρος ενός γυμνού κορμιού και ένα απλό φόντο. Κανόνισε τον φωτισμό ώστε να δημιουργήσει διαφορές αξιών, δίνοντας έτσι πολλή δυναμική στη σύνθεση. Το φως απ' τα πλάγια δημιουργεί στη δεξιά πλευρά του κορμιού πολύ έντονη σκίαση, πετυχαίνοντας έτσι το μεγαλύτερο κοντράστ αξιών, όπου το περίγραμμα του στήθους και του στομαχιού υπογραμμίζεται με φόντο το μεσαίο γκρι. Και αυτή γίνεται, όπως επιθυμούσε ο φωτογράφος, η μοναδική και πλέον σημαντική γραμμή στη φωτογραφία.

Φως με σκοτεινό φόντο.

Με χρήση μιας απλής αξίας φωτός (μόνο) με σκούρο φόντο, ο Irving Penn κάνει το πορτραίτο της Sofia Loren πολύ δυναμικό. Αντίθετες αξίες ήδη προϋπήρχαν στο θέμα – φωτεινοί δερματικοί τόνοι με φόντο το μαύρο καπέλο, απλά ο Penn έδωσε το κάτι παραπάνω σ' αυτό το φυσικό κοντράστ με την ασυνήθιστη επιλογή φωτισμού που έκανε. Χρησιμοποίησε μια μονάδα φλας με κατευθυνόμενο φωτισμό ώστε να φωτίσει μόνο το πρόσωπο και μια μερίδα του φόντου. Το δυνατό κοντράστ αξιών ανάμεσα στο οβάλ πρόσωπο και το μεγαλύτερο σχήμα του καπέλου μας εξαναγκάζει αυτόματα να δώσουμε προσοχή κυρίως στο πρόσωπο.

Henri Cartier Bresson

18 - Quai des Tuileries, Paris, 1955

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Henri Cartier Bresson

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Henri Cartier Bresson

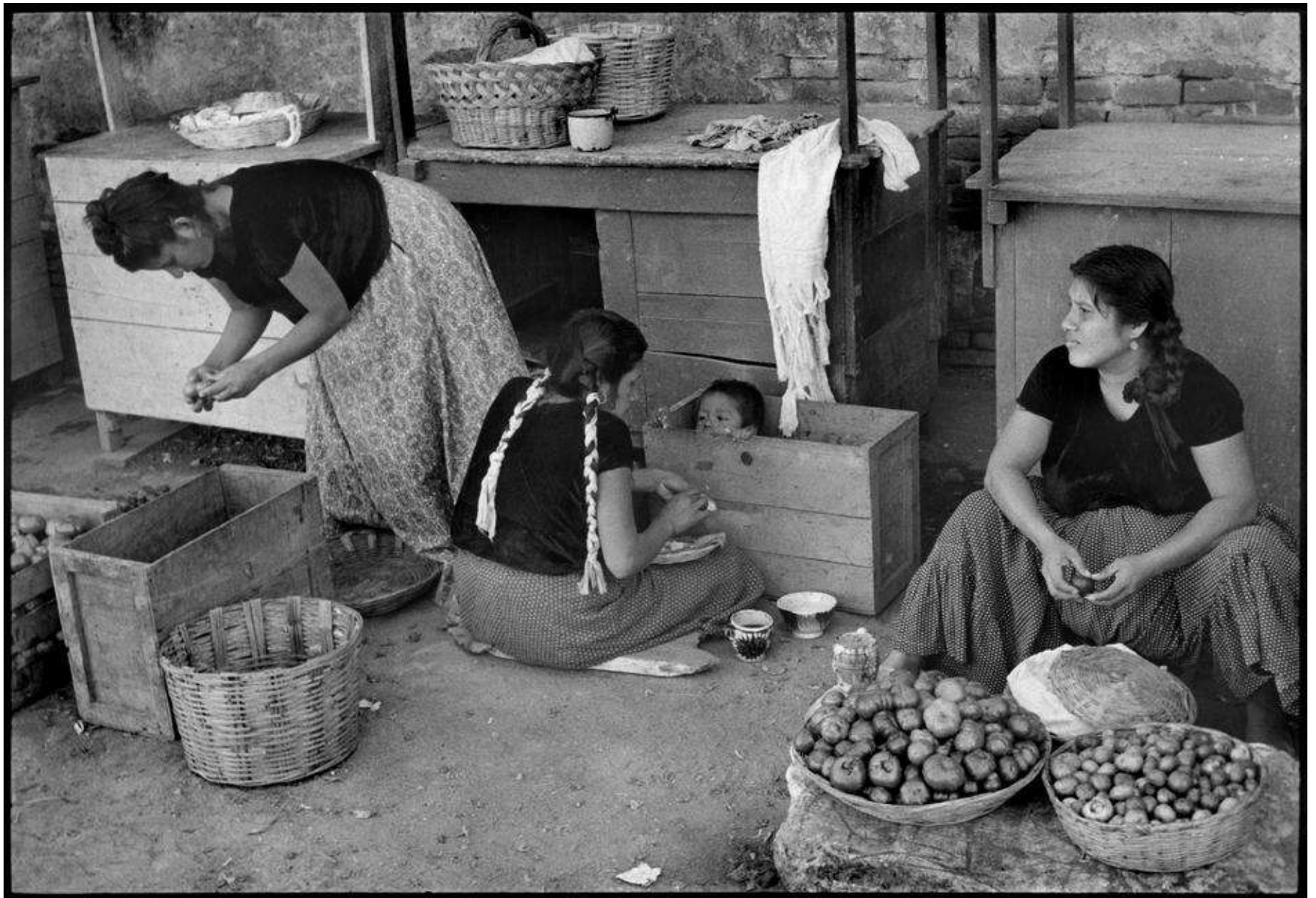
Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Henri Cartier Bresson

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

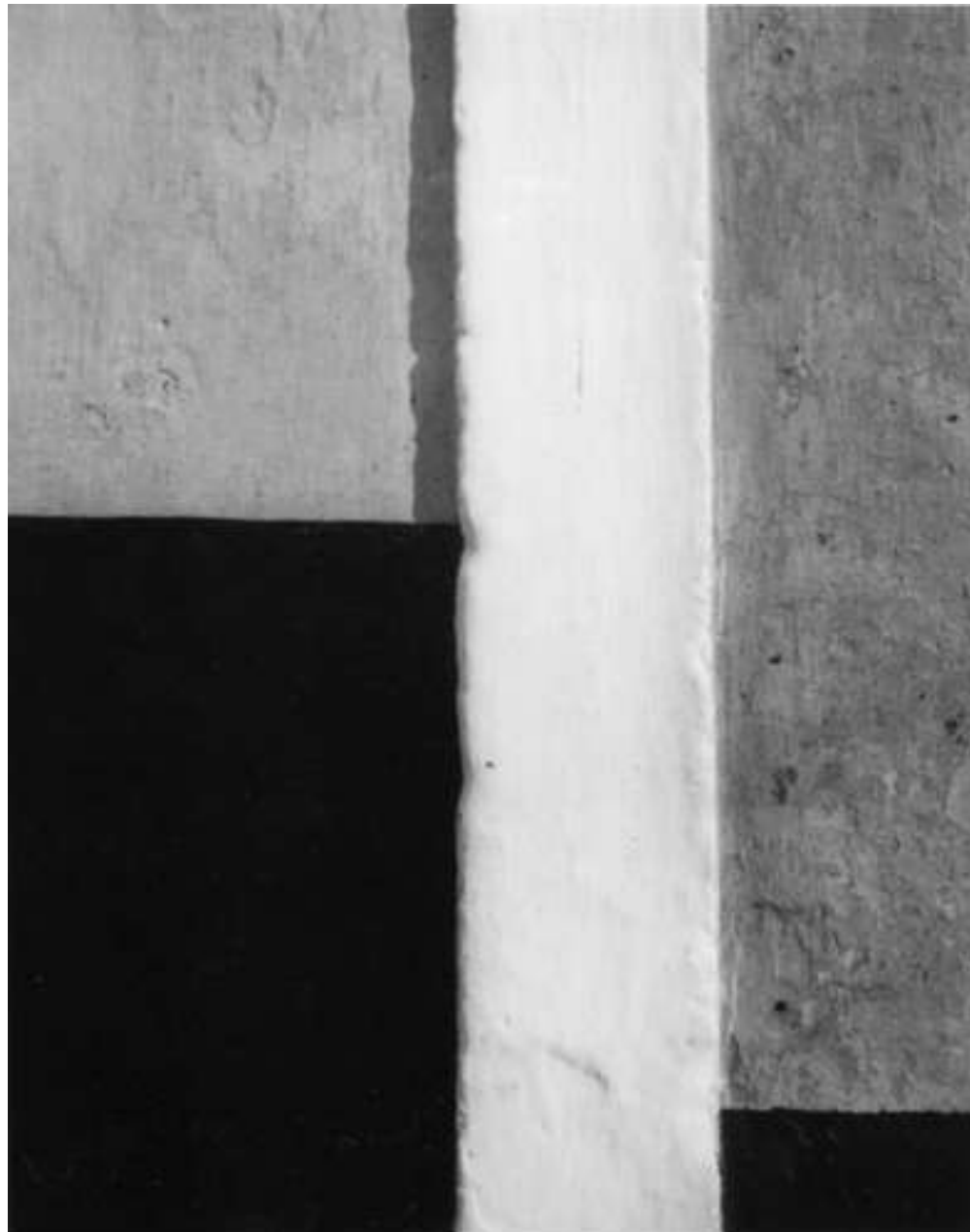
Henri Cartier Bresson

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Henri Cartier Bresson

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

CHRISTER CHRISTIAN

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Atget «prostitute» 1920

Martin Munkacsi «ski»

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Harry Callahan Ansley Park

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Martine Franck' swimming Pool

Michael Keena Ratcliffe Power Station 2003

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Roy De Carava

Flor Garduno

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Flor Garduno

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Flor Garduno

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Flor Garduno

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Flor Garduno

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Flor Garduno

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Βούλα Παπαϊωάννου

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Βούλα Παπαϊωάννου

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ